ISSN 2667-4432

http://dergipark.org.tr/juhis

Journal of Universal History Studies

Volume II
Issue 1
June 2019

VOLUME II ISSUE I
ISSN 2667-4432

June 2019
http://dergipark.org.tr/juhis

JOURNAL OF UNIVERSAL HISTORY STUDIES

JUHIS *indexed by Google Scholar, Cite Factor, DRJI, Academic Resource Index, SIS, Journal Factor, Cosmos, ESJI, Rootindexing, I2OR, General Impact Factor, ROAD, Kaynakça.info.*

JUHIS *is an international, peer-reviewed journal and published every six months and two issues per year (June and December)*

e-mail: juhisjournal@gmail.com

Düzce - 2019

Editor in Chief

Dr. Sabit DOKUYAN/Düzce University

Advisory Board

Dr. Bünyamin KOCAOĞLU/ Ondokuz Mayıs University

Dr. Dilara USLU/ Bilecik Şeyh Edebali University

Dr. Enis ŞAHİN/ Sakarya University

Dr. Jamshid ROOSTA/ Shahid Bahonar University of Kerman

Dr. Mustafa KESKİN/ Erciyes University (Emeritus)

Dr. Remzi KILIÇ/ Erciyes University

Editorial Board

Dr. Anar RAHİMOV/ Khazar University

Dr. Emzar MAKARADZE/ Batumi Shota Rustaveli State University

Dr. Erhan YOSKA/ Erciyes University

Dr. Ersin MÜEZZİNOĞLU/ Karabük University

Dr. Haluk SELVİ/ Sakarya University

Dr. Haşim ERDOĞAN/ Hacı Bektaş Veli University

Dr. Hava SELÇUK/ Erciyes University

Dr. Hussein KASASBEH/ Mutah University

Dr. Ihor HURAK/ Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Dr. Jie LYU/ Renmin University

Dr. Kaya Tuncer ÇAĞLAYAN/ Ondokuz Mayıs University

Dr. Mansour AMİNİ/ UCSI University

Dr. Mehmet OKUR/ Karadeniz Technical University

Dr. Mehmet ŞEKER/ Düzce University

Dr. Mikail ACIPINAR/ İzmir Katip Çelebi University

Dr. Mohammad Saleh BANI ISSA/ Middle East University

Dr. Mohammed Ibrahim ABU EL-HAIJA/ Middle East University

Dr. Mohsen MORSALPOUR/ Sistan and Baluchistan University

Dr. Murat KARATAŞ/ Abdullah Gül University

Dr. Mustafa Serhan YÜCEL/ Bilecik Şeyh Edebali University

Dr. Nazim MUSTAFA/ Presidential Library, Azerbaijan

Dr. Neslihan ALTUNCUOĞLU/ Erciyes University

Dr. Nurperi AYENGİN/ Düzce University

Dr. Osman KÖSE/ Police Academy, Turkey

Dr. Ökkeş NARİNÇ/ Namık Kemal University

Dr. Önder DUMAN/ Ondokuz Mayıs University

Dr. Reza Ekhtiari AMİRİ/ University of Mazandaran

Dr. Selma GÖKTÜRK ÇETİNKAYA/ Bilecik Şeyh Edebali University

Dr. Serkan YAZICI/ Sakarya University

Dr. Sevilay ÖZER/ Mehmet Akif Ersoy University

Dr. Stefano TAGLİA/ SOAS University of London

Dr. Süleyman ÖZBEK/ Hacı Bayram Veli University

Dr. Yakup KAYA/ Necmettin Erbakan University

Dr. Yuliya BİLETSKA/ Karabük University

Wameedh Sarhan AL-RUBAYE/ Irak Middle Technical University

Editorial Secretariat

Ahmet Coşkun TEKİN/ Teacher

Foreign Language Advisor

Dr. Ayşe MUHTAROĞULLARI/ Girne American University

Mehmet GÜZEL/ Teacher

Muhammed ÇABUK/ Teacher

Issue Referees

Ahmet Coşkun TEKİN/ Teacher

Dr. Candan ÜLKÜ/ Mersin University

Emre GÜPGÜPOĞLU/ Renmin University

Dr. Enis ŞAHİN/ Sakarya University

Dr. Ersin MÜEZZİNOĞLU/ Karabük University

Dr. Halit ÇAL/ Hacı Bayram Veli University

Dr. Haşim ERDOĞAN/ Hacı Bektaş Veli University

Dr. Hava SELÇUK/ Erciyes University

Dr. Jamshid ROOSTA/ Shahid Bahonar University of Kerman

Dr. Lütfiye GÖKTAŞ KAYA/ Karabük University

Dr. Mehtap BAŞARIR/ Harran University

Dr. Muammer ULUTÜRK/ Necmettin Erbakan University

Dr. Mustafa KESKİN/ Erciyes University (Emeritus)

Nagehan ELEMANA/Mersin University

Dr. Nilay AĞIRNASLI/ Hacı Bektaş Veli University

Onur Sadık KARAKUŞ/Düzce University

Dr. Selma GÖKTÜRK ÇETİNKAYA/ Bilecik Şeyh Edebali University

Dr. Sevilay ÖZER/ Mehmet Akif Ersoy University

Dr. Sibel KÜÇÜKKÜLAHLI/Düzce University

CONTENTS

Research Articles

Kilis Günlük Halk Gazetesindeki Haberlere Göre Hatay Meselesi

The Hatay Question According To News In Kilis Daily Newspaper

Nermin Zahide Aydın

(1-18)

Mersin Şehir Merkezinde Bulunan Tarihi Kamu Binalarının Giriş Cepheleri (1850-1955)

Entrance Fronts Of Historic Public Buildings In Mersin City Center (1850-1955)

Halil Elemana

(19-48)

Analysis of The Situation Of Malek Mosque In Kerman And The Necessity of Restoration of This Seljuq Building

Kerman'daki Malik Camii'nin Durumunun Analizi ve Selçuklu Mimarisinin Restorasyonunun Gerekliliği

Jamshid Roosta- Zohre Moqimizade

(49-61)

Arşiv Belgeleri Işığında Mustafa Kemal Paşa'nın Askerlikten İstifa Süreci

The Resignation Process of Mustafa Kemal Pasha From Military In the Light of Archive Documents

Neslihan Altuncuoğlu- Abdullah Erdoğan

(62-71)

The Foundation of Philo-Persianism In Classical Greek World

Klasik Yunan Dünyasında Pers-Severlik Oluşumu

Farzad Abedi

(72-93)

1937'de Giresun Halkevi Tarafından Raporlanan Bulancak-Ahmetli Köyü'nde Bulunan Boğa Başları ve Bölgedeki Olası Hitit Varlığı

Bukranions and Probable Existence of Hittite Found In Bulancak-Ahmetli Village and Reported By Giresun Community Center In 1937

Mevlüt Kaya

(94-119)

The Influence Of Amid-Al-Mulk, Nizam Al-Mulk And Imam Muhammad Ghazali's Political Performance And Instructions On The Decrease In Authority Of Abbasid Caliphate And The Increase In Authority Of Seljuq Dynasty

Amid-El-Mülk Etkisi, Nizamülmülk ve Muhammed Gazali'nin Politik Performansı, Abbasi Halifesinin Otoritesindeki Düşüşün Sebepleri ve Selçuklu Hanedanlığının Otoritesinin Artışı

Seyed Abolghasem Foroozani

(120-133)

II. Dünya Savaşı Yıllarında Türkçü Dergiciliğin Bir Örneği Olarak Gök-Börü Dergisi

Gök-Börü Magazine As An Example Of Turkish Magazine During The World War II

Murat Karataş

(134-153)

Bulgar Yazar İvan Lesiçkof'un Gözünden Balkan Harbinde Kırcaali Müfrezesi Ve Mehmed Yaver Paşa'nın Esareti

From The Eyes Of Bulgarian Author Ivan Lesickof, Kardzhali Troops And The Captivity Of Mehmed Yaver Pasha In The Balkan Wars

Sinan Koçak

(154-172)

The Implications U-Boat Commerce Warfare In World Wars

İki Dünya Savaşında U Sınıfı Denizaltı Ticari Savaşı Çıkarımları

Bülent Yazıcı

(173-182)

Editörden

Kıymetli Okuyucular

Journal of Universal History Studies(JUHIS) Haziran sayısıyla karşınızdayız. Yeni sayımızda çeşitli konularda ve farklı dönemlere ait 10 bilimsel çalışmayı sizlere sunuyoruz. Bu çalışmaların içerisinde; Osmanlı, Cumhuriyet ve Selçuklu dönemine ışık tutan makalelerin yanı sıra, daha eski tarihler hakkında bizleri aydınlatan makaleler de yer almaktadır. Dergimizin ikinci sayısının hazırlık aşamasında hem çalışmalarını dergimize yollayan yazarlarımıza hem de hakemlik yaparak derginin daha üst seviyelere çıkması için katkı sağlayan değerli hakemlerimize çok teşekkür ediyoruz. Dergi olarak en büyük amacımız; her yeni sayıda kendimizi geliştirerek bilim dünyasına katkı sağlayacak çalışmaları sizlere ulaştırmaktır. Diğer sayımız Aralık ayında yayınlanacaktır. Kıymetli tarihçiler ve araştırmacıların çalışmalarını bekliyoruz.

Diğer sayımızda görüşmek üzere, sağlıklı ve ilim dolu günler diliyorum…

Doç. Dr. Sabit DOKUYAN

Şef Editör

Haziran 2019/Düzce

From Editor

Dear Readers,

We are here with the June issue of our journal,Journal of Universal History Studies(JUHIS). In our new issue, we present 10 scientific studies on various subjects and from different periods. In these studies, in additon to the articles that shed light on Ottoman, Republic of Turkey and Seljuk periods, there are also articles that enlighten us about the ancient history. We would like to thank both the authors who sent their Works to the journal turing the preperation of the second issue of our journal and our valuable referees who contributed to the higher levels of the journal by refeering. Our biggest goal as a journal; to develop ourselves in every new issue to contribute to the world of science. The next issue will be published in December. We expect the work of esteemed historians and researchers.

I wish you healthy and scientific days to see in our other issue…

Assoc.Prof.Dr Sabit DOKUYAN

Editor in Chief

June 2019|Düzce

ISSN: 2667-4432

Journal of Universal History Studies (JUHIS)• 2(1)• June• 2019 • pp. 134-153

II. Dünya Savaşı Yıllarında Türkçü Dergiciliğin Bir Örneği Olarak Gök-Börü Dergisi[1]

Murat Karataş[2]
Abdullah Gül University, Dr, Department of History, Kayseri,Turkey
Received- Accepted: 13.02.2019-18.03.2019
Research Article

Öz

Bu makalede, II. Dünya Savaşı yıllarında Reha Oğuz Türkkan tarafından 5 Kasım 1942 – 23 Mayıs 1943 tarihleri arasında İstanbul'da 13 sayı olarak yayımlanan Gök-Börü dergisi konu edilmiştir. Derginin yayımlandığı dönemdeki en önemli özelliği Türkiye'de ırkçılığa dayanan bir milliyetçilik algısı oluşturmaya çalışması olmuştur. Bu anlamda dergi, öncüleri Ergenekon ve Bozkurt'taki gibi "Her Irkın Üstünde Türk Irkı" logosuyla Türklerin kendine has ve üstün olduğunu anlatmaya çalışmış ayrıca Batı emperyalizmine karşı Türk milletini içinde bulunduğu maddi ve manevi çöküş halinden kurtarmanın yolunun ırkçılıktan geçtiğini dile getirmiştir. Gök-Börü dergisinde tarih, edebiyat, sosyoloji, iktisat ve ırkçılık üzerine makaleler, şiirler ve karikatürler yer almaktadır. Ağırlıklı olarak Türkkan'ın yazılarının yer aldığı dergide, dönemin Türkçü ilim ve fikir adamlarından başka ilerleyen yıllarda Türk siyasi hayatında yer tutacak Nuri Demirağ ve Bülent Ecevit de kendilerine yer bulmuştur. Bu çalışmada Gök-Börü dergisi şekil ve içerik olarak ele alınmıştır. Derginin II. Dünya Savaşı yıllarında çıkmış olmasının getirdiği siyasi ve psikolojik alt yapının yazılara nasıl yansıdığına, dergide yer alan yazılardan hareketle dönemin toplumsal havasına dair tespitlerde bulunulmuştur. Gök-Börü'de ırkçılık düşüncesi dışında Türkiye haricindeki Türklere dönük ilgiye dikkat çekilmiştir. Elde ettiğimiz veriler ışığında II. Dünya Savaşı yıllarında Türkiye'de toplum tabanında Türklerin kendine has ve üstün olduğu ayrıca Türkiye haricindeki Türklere dönük ilginin yer bulduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: II. Dünya Savaşı, Gök-Börü, Reha Oğuz Türkkan, Irkçılık, Dış Türkler.

Gök-Börü Magazine As An Example Of Turkish Magazine During The World War II

Abstract

This article is about Gök-Börü Magazine which was published as 13 issues between 5th October 1942 and 23rd May 1943 by Reha Oğuz Türkkan during the Second World War. During its publishment period the most important point was that it had an attempt to create a perception of nationalism based on racism in Turkey. In this sense as in the Bozkurt and Ergenekon the pioneer of the magazine, it attempted to tell that Turkish are unique and higher with the loop of "Turkish Race Is Higher Than Every Race". Furthermore, they uttered that against the Western imperialism, racism was the only way to save the Turkish people from material and moral collapse they were in. There were articles about history, literature, sociology, economy and racism in the Gök-Börü Magazine. Turkish science and idea men of this period Bülent Ecevit and Nuri Demirağ who were going to take part in the Turkish political life in the future found place in the magazine in which predominantly Türkan's writings took part in this work we are going to handle the Börü Magazine with its shape and content. From the point of these writings of the magazine we are going to determine the social atmosphere of the period and how psychological and political substructure were reflected during the Second World War. Apart from the idea of racism in Gök-Börü, we are going to attract the attention to the interest of the Turkish people living except from Turkey. In the light of this information we are going to determine that during the World War II Turkish people had its own unique and superior qualifications among society and also there was an interest to the Turkish people who were abroad Turkey.

Keywords: World War II, Gök-Börü, Reha Oğuz Türkkan, Racism, Foreign Turkish.

[1]Bu makale, 11-14 Mayıs 2017 tarihlerinde Türklerin Dünyası Enstitüsü'nce Antalya'da düzenlenen Uluslararası Türklerin Dünyası Sempozyumu'nda sunulan bildirinin gözden geçirilmiş halidir.
*This article is analyzed by two reviewers and it is screened for the resembalance rate by the editor. (Bu makale iki hakem tarafından incelenmiş ve editör tarafından benzerlik oranı taramasından geçirilmiştir)
[2] murat.karatas@agu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1174-5828.

Giriş

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile birlikte tanımlama güçlüğü çekilen düşünce biçimlerinin başında milliyetçilik gelmiştir. Mustafa Kemal Atatürk döneminde dış ve iç şartların zorlamasıyla milliyetçilikle ilgili farklı fikri yaklaşım ve uygulama biçimi ortaya çıkmıştır. Bu anlamda dışarıda 1929 Dünya ekonomik krizi içeride Serbest Cumhuriyet Fırka denemesinin başarısızlığı Türkiye'de devlet aklını yeni bir evreye taşımıştır. Devletin kültürel ve siyasi hayatı denetimi altına alma çabası Türk Ocakları'nın kapatılması sonucunu doğurmuştur. Bu gelişme ise II. Meşrutiyet ile iktidar olan Türkçülük düşüncesinin, devletin kurucu ideolojisi olma özelliğini yitirmesi ve muhalefete düşmesi anlamına gelmiştir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatından sonra başlayan Milli Şef/ İsmet İnönü dönemi II. Dünya Savaşı'nın da etkisiyle içerideki fikri hayatı dış politikada sorun çıkarmaması için çok sıkı kontrol altına almıştır. Bu dönemde devlet açısından en sorunlu ideolojik grup Türkçüler olmuştur. Bunlara göre başta Almanya olmak üzere demokrasi ile yönetilen Batılı devletler ve Rusya; Türkiye'nin üzerinde emperyalist emelleri olan devletlerdi. Bu bakış açısı dış politikada denge siyaseti izleyen İnönü için onları sorun haline getirmiştir.

Gök-Börü dergisinin öncüleri Ergenekon ve Bozkurt dergileridir. Reha Oğuz Türkkan tarafından Mustafa Kemal Atatürk'ün vefat ettiği gün çıkartılan Ergenekon dergisi ancak dört sayı çıkabilmiş ve sonunda faşizm aleyhine yazılar nedeniyle hükümet tarafından kapatılmıştır (Koçlar, 2013, s. 263). Dışarıda II. Dünya Savaşı'nın yoğun bir şekilde Almanlar lehine devam ettiği içeride de TBMM kürsüsünden Başbakan Şükrü Saraçoğlu'nun yüksek perdeden Türkçü olduklarını haykırdığı atmosfer, dönemin en dikkate değer tarafıdır.

Böyle bir atmosferde Gök-Börü'nün Ergenekon'dan sonraki öncülü olan Bozkurt dergisi Reha Oğuz Türkkan tarafından çıkartılmıştır. Ancak Türkçülüğün temel meseleleriyle ilgili Hüseyin Nihal Atsız ile yaşadığı tartışmalar Türkkan ve çevresinin Bozkurt'tan tasfiyeleriyle sonuçlanmıştır. Bundan kısa süre sonra da Türkkan tarafından Gök-Börü dergisi hem Türkçülük düşüncesinin liderliğini üstlenmek hem de ülkede ırkçılığa dayalı bir milliyetçilik algısı oluşturmak amacıyla çıkartılmıştır.

Makalede öncelikli olarak Gök-Börü'nün oluşumu, yazarları, ideolojisi ve kapanması incelenmiştir. Araştırma yapılırken başta derginin tüm sayıları, Reha Oğuz Türkkan'ın "*Arayan Adam*" başlıklı hatıraları, sonra II. Dünya Savaşı sırasında çıkan Türkçü yayınları tüm yönleri ile inceleyen kitaplar ve makalelerden yararlanılmıştır. II. Dünya Savaşı yıllarında Türkçü yayınlar konusunda; M. Jacob Landau'nun "*Pantürkizm*", Nizam Önen'in "*İki Turan*", Günay Göksu Özdoğan'ın "*Turandan Bokurt'a*" ve Deniz Güner'in "*Savaş ve İktidar*" başlıklı kitapları ile Bekir Koçlar'ın "*Türk Milliyetçiliği Düşüncesini Tanımlama ve Temellendirme Çalışmalarına Bir Örnek: Ergenekon Dergisi*" başlıklı makalesi başvurulan kaynaklar arasında yer almaktadır.

Makalenin yazılmasındaki amaç Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile birlikte tanımlama güçlüğü çekilen düşünce biçimlerinin başında milliyetçiliğin geldiğini göstermektir. Kuruluş döneminin zorlukları devletin kültürel ve siyasi hayatı denetimi altına almasını gerektirdiğinde Türk Ocakları kapatılmıştır. Bunun sonucunda II. Meşrutiyet ile iktidar olan Türkçülük düşüncesi, devletin kurucu ideolojisi olma özelliğini yitirmiş ve muhalefete düşmüştür. Mustafa Kemal'in ölümü ve II. Dünya Savaşı'nın ortaya çıkardığı şartlarda Türkçüler, milliyetçiliğin

ISSN: 2667-4432

Journal of Universal History Studies (JUHIS)• 2(1)• June• 2019 • pp. 134-153

kendi felsefelerine uygun olarak tanımlanması için yoğun bir çaba içerisine girmişlerdir. Ancak değişen dünya şartları onların bu çabasını kesintiye uğratmıştır. 3 Mayıs 1944 Milliyetçilik Olayları sırasında devletin şiddet yüzü ile karşı karşıya gelmeleri Türkçülerin sonraki hayatlarını şekillendirmiş ve Türkkan yaklaşık otuz yıl süreyle Türkiye'yi terk etmiştir. Soğuk Savaş döneminde dünya; ABD ve SSCB ekseninde bloklaştığında ise Türkçüler bu kez milliyetçiliği antikomünizm temelli tanımlamaya çalışmışlardır.

1. Gök-Börü'nün Mizanpajı

Gök-Börü (Bozkurt) dergisi Reha Oğuz Türkkan tarafından II. Dünya Savaşı yıllarında (5 Kasım 1942-23 Mayıs 1943) ırkçı milliyetçiliği Türk devlet ve toplum hayatında temellendirme amacıyla 15 günde bir, toplam 13 sayı olarak İstanbul'da çıkartılmıştır. (Türkkan, 2011, s. 93-104).

Derginin kapağı hemen hemen bütün sayılarında aynı formatta çıkmıştır. Buna göre kapağın üst kısmında büyük harflerle "HER IRKIN ÜSTÜNDE TÜRK IRKI" onun altında derginin adı ve üstteki yazıya göre daha büyük puntolu kırmızı zemin üzerinde "GÖK-BÖRÜ" yazısı bulunmaktadır. Kapağın orta kısmında yine kırmızı zemin üzerine bir bozkurt başı ve ay yıldız resmi, solunda GÖK-BÖRÜ (BOZKURT), sağında "Türklüğün Kurtuluşu" altında ise "Birlik ve Zafer Remzidir!" ifadeleri vardır. Onun hemen altında Bozkurt'u takip eden atlı süvari birliği resmedilmiş bunun altında da içindekiler bölümü, onun solunda sayının çıkış tarihi, sağında ise sayı numarası ve son olarak kapağın altında çıkartan R. Oğuz TÜRKKAN ibaresi yer almaktadır.

Genel olarak derginin iç sayfa düzeni 1. sayfa, üstte ortada büyük harflerle GÖK-BÖRÜ yazısı, altında küçük puntolarla "Türkçü Dergi şimdilik 15 günde bir çıkar." ibaresi bu ibarenin sağında adres, solunda abone şartlarını gösteren bilgilerden oluşmaktadır. Buradaki bilgilere göre derginin abone şartları: Türkiye için 24 sayı, 450 kuruş; 12 sayı, 225 kuruş; 6 sayı, 115 kuruş iken yurt dışı için birer misli olduğu belirtilmiştir. Yine bu bilgilere göre derginin adresi "Türbedar Sokak No: 18 Cağaloğlu/İstanbul" iken basıldığı yer Cumhuriyet Matbaası olduğu belirtilmektedir. Bu bilgilerin altında ise derginin sahibi ve yazı işleri R. Oğuz Türkkan ismi yer almaktadır.

Temel özelliği "Birleşik Bir Türklük" ve "Irkçı Milliyetçilik" algısı oluşturmak olan derginin kimi sayıları özel sayı olarak hazırlanmıştır. Örneğin derginin 5. ve 6. sayıları "Gençlik Davası!" başlığı altında çıkarken, gerek Türkkan ve gerekse diğer yazarlar Milli Eğitim Bakanlığının toplayacağı "Gençlik Şurası" na etki etme amacı taşımışlardır. Derginin son sayısı olma özelliği taşıyan 13. sayısı ise, "Azerbaycan" özel sayısı olarak çıkmıştır. Diğer taraftan dergi genel olarak 24 sayfa halinde çıkarken, sadece 9. sayı 32 sayfa çıkmış ayrıca 12. sayıda 16 sayfa, 13. sayıda ise 8 sayfalık, Reha Oğuz Türkkan'a ait "Irka Dair Münakaşalar" başlıklı ilave, dergi içerisinde verilmiştir.

Derginin arka kapağı ağırlıklı olarak "Reklam", "Okuyucularla Baş Başa", "Türkçülerin Okuyacakları Kitaplar" dan oluşmuştur. Derginin arka kapağında görülen reklamlar; İnhisar Likörleri, Koç Ticaret Türk A.Ş., Tuna Dersevi ve Zeki Subaş'a aittir. Ayrıca Türkçülerin okuması tavsiye edilen süreli yayınlar; Amca Bey, Bucak, Doğu, Millet ve Türk Yurdu mecmuaları olurken kitaplar ise başta Reha Oğuz Türkkan olmak üzere Ahmet

Caferoğlu, Ahmet Hikmet Müftüoğlu, Cemal Bardakçı, Hüseyin Namık Orkun, Mahmut Hakkı Akansel, Orhan Conker, Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp, Zeki Velidi Togan isimlerinden oluşmaktaydı. Arka kapağın en alt kısmında ise Cumhuriyet Matbaası ve 20 kuruş ifadelerine yer verilmiştir.

Dergide yer alan konu başlıkları; Eğitim Davası, Gençlik Davası, Irkçılık, Türkçülük, Türk İktisadi Hayatı, Türk Köylüsünün Sorunları, Türk Ziraat Davası, Türk Edebiyatı, Türk Folkloru, Türk Musikisi, Türk Tarihi ve Türk Dünyası Hakkında Haberlerden oluşmuştur. Derginin yazar kadrosu ise ağırlıklı olarak; Reha Oğuz Türkkan, Abdülkadir İnan, Aydın Yalçın, Besim Atalay, Halit Bayrı, Mahmut Esat Bozkurt, Mahmut Ragıp Kösemihal, Osman Turan, Reşat Nuri Güntekin, Süreyya Aygün, Şakir Raşit Hatipoğlu, Zeki Velidi Togan, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu isimlerinden oluşmuştur.

Derginin sahibi ve yazı işleri müdürü durumunda bulunan Reha Oğuz Türkkan ilk sayı dışında derginin başyazılarını kaleme alırken yazılarında kendi ismi dışında "Arayan Adam, Gök-Börü ve Reha Kurtuluş" müstear isimlerini kullanmıştır. Diğer taraftan dergideki şiirler ve karikatürler de okuyucu tarafından ilgiyle takip edilmiştir. Dergide yer alan şiirler ağırlıklı olarak Cemal Oğuz Öcal ve Elmas Yıldırım imzasını taşırken henüz yirmili yaşlarında olan Bülent Ecevit'in şiirleri de dergide yer almıştır. Okuyucunun ilgiyle takip ettiği karikatürler ise Cemal Nadir, Muammer ve Sadettin Topuzoğlu tarafından çizilirken derginin kapak kompozisyonları da Cemal Nadir, Nuri Saran ve Sadettin Topuzoğlu üçlüsü tarafından hazırlanmıştır.

Liseyi yeni bitirmiş ve yirmili yaşlarının başında bulunan bir grup genç tarafından ülkede "Birleşik Bir Türklük" ve "Irka Dayalı Milliyetçilik" algısı oluşturmak amacıyla çıkartılan dergide (Landau, 1999, s. 134-135) dönemin milliyetçi entelektüelleri olan Abdülkadir İnan, Osman Turan, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu ve Zeki Velidi Togan'ın yanı sıra Atatürk döneminin önemli isimlerinden Mahmut Esat Bozkurt ve halihazırdaki hükümette Ziraat Vekili olan Şakir Raşit Hatipoğlu'na ek olarak II. Dünya Savaşı sonrası çok partili hayata geçme kararı verildiğinde Milli Kalkınma Partisi (MKP) liderliğini üstlenen Nuri Demirağ'a ayrıca Türkiye'nin sosyalist tarihinde unutulan isimlerden Reşat Nuri Güntekin'e ve son olarak İsmet İnönü sonrası Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)'nin liderliğini üstlenecek olan Bülent Ecevit'e derginin sayfalarında yer verilmesi dergiyi özellikli kılan yanı olmuştur.

Dergi yayın hayatı boyunca maddi yetersizliklerle, sonlara doğru da kağıt sağlama teminiyle mücadele etmek zorunda kalmıştır. Bu yüzden kimi sayıları 15 günü aşan sürelerde okuyucuya ulaşmıştır. Nitekim derginin 23 Mayıs 1943 tarihini taşıyan son sayısında gelecek sayının 15 Haziran'da çıkacağı ayrıca kağıt sağlama güçlüğünün devam etmesi halinde sonraki sayıların her ayın 1 ve 15'leri olacak şekilde okuyucuya ulaştırılacağı ifade edilmiştir. Buna rağmen dergi 13. sayı ile birlikte İstanbul Örf İdare Komutanlığı'nın emri sonucu süresiz olarak kapatılmış ve dönemde bir daha yayın hayatına dönememiştir (Güner, 2015, s. 186).

2. Gök-Börü'nün Adı ve Çıkarılış Amacı

Derginin çıkış amacı Türk devlet ve toplum hayatında ırkçılığa dayalı bir milliyetçilik algısı oluşturmaktır. Bilindiği gibi çok uluslu Osmanlı Devleti'nin yıkıntıları üzerinde şekillenen Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında milliyetçilik, tanımlama sorunu yaşayan düşünce biçimlerinin başında gelmiştir.

ISSN: 2667-4432

Journal of Universal History Studies (JUHIS)• 2(1)• June• 2019 • pp. 134-153

Nitekim bu durum yıllar içerisinde milliyetçilikle ilgili birçok farklı fikri yaklaşım ve uygulama biçimi ortaya çıkarmıştır (Yıldız, 2001, s. 165-171). Her ne kadar Mustafa Kemal Atatürk liderliğinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu ideali milliyetçilik olsa da Pantürkizm süreç içerisinde reddedilmiş, bu ise Türkçü düşüncenin ve Türkçü kadroların muhalefete düşmesi sonucunu doğurmuştur. Aslında bu sonuç kurucu irade açısından iki noktadan kaynaklanmıştır. Bunlardan ilki Misak-ı Milli ile belirlenen sınırların güvenliğini sağlama ve söz konusu sınırlar içerisinde yaşayan Türk vatandaşlarının hayat kalitesini yükseltme iken ikincisi Serbest Cumhuriyet Fırka (SCF) denemesinde Türk Ocakları çevresinin devletin kurucu ve dönüştürücü partisi olan Cumhuriyet Halk Fırkası (CHF)'na karşı muhalefet denemesini sahiplenmesidir. Sonuçta Türk Ocakları ve Türk Yurdu dergisinin kapatılmasıyla Türkçü kadrolar II. Dünya Savaşı'nın başına kadar sessizliğe gömülmüştür.

Diğer taraftan Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu lideri Mustafa Kemal Atatürk'ün 10 Kasım 1938 tarihinde vefatı ve kısa süre sonra II. Dünya Savaşı'nın başlaması yıllardır muhalefete düşmüş Türkçü kadrolar için yeni bir dönemin habercisi olmuştur. Nitekim İnönü/ Milli Şef dönemi diye anılan 1938-1950 yılları içerisinde 1939-1944 arası literatürde kimi araştırmacılar tarafından Türkçü düşünce ve yayıncılık açısından altın dönem (Özdoğan, 2015, s. 229) olarak ifade edilmiştir. Bu dönemde örneğin; Reha Oğuz Türkkan, Ergenekon, Bozkurt ve Gök-Börü dergilerini; Hüseyin Nihal Atsız, Orhun dergisini; Rıza Nur, Tanrıdağ dergisini yayınlarken Edirne, Gaziantep, Samsun ve Zonguldak gibi taşra merkezlerinde de Türkçü yayınların çıktığı görülüyordu (Önen, 2005, s. 280-281). Aslında Milli Şef İnönü açısından bu süreçte en sorunlu ideolojik çevre Türkçüler idi. Zira onlar devletin kendisini Misak-ı Milli sınırları ile sınırlandırmasına karşı çıkıyorlardı. Bu nedenle içinde bulunulan şartlarda onların göz önünde tutulmasını zorunlu kılıyordu. Nitekim dönemin sonunda yaşanacak 3 Mayıs 1944 Milliyetçilik Olayları, mahkemeler ve tabutluk süreci başta Atsız ve Türkkan olmak üzere önemli sayıda Türkçü ismi mağdur edecek gelişmelerin yaşanmasına sebep olmuştur.

Derginin 5 Kasım 1942 tarihini taşıyan ilk sayısında Gök-Börü (Bozkurt)'nün kaynağı Türk destanlarının başlıca kahramanı ve Türk neslinin atası olarak gösterilmiştir. Buna göre; dünkü ve bugünkü bütün Türkçülerin milli remzi olan Gök-Börü'nün en önemli işlevi Türkler arasında siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel olarak birleştirici bir görev görmesiydi (Gök-Börü, 1942, s. 2-23). Buradan hareketle Türkiye Türklüğünün Mustafa Kemal Atatürk ile girdiği millilik yolundan onun ölümüyle çıkacağı endişesini taşıyan Türkkan ve çevresinin Gök-Börü dergisini gündem oluşturmak amacıyla çıkardığını söylemek mümkündür.

Gök-Börü'nün ilk sayısında çıkış amacı en temiz ve en koyu haliyle milliyetçilik olarak dile getirilmiştir. Ayrıca birleşik, hür, kalkınmış, zengin bir Türk yarını kurmak için derginin Türk hayatının her alanını tehdit eden zihniyetlerle mücadele edeceği bunlara ek olarak Türklüğün kültür, medeniyet ve tarihine ilişkin ciddi araştırmalar içereceği ifade edilmiştir (Gök-Börü, 1942, s. 2). Bununla birlikte Türkçüler arasındaki fikri ayrılıkların ve liderlik çekişmesinin de derginin çıkmasında önemli bir sebep olduğu görülmektedir. Bu noktada "Hesap Veriyoruz" başlıklı yazısında Cihat Savaş Fer bu durumun ip uçlarını dile getirmektedir. Yazısında Fer, Atsız'ın davasında samimi fakat şeflik hülyasına saplı, iradesi zayıf ve hislerine mağlup bir insan olmasından dolayı onunla yollarını ayırdıklarını söylemiştir. Buna ek olarak Çınaraltıcıların ise, Bozkurt'un yayınlanmaması

için hükümet nezdinde yaptıkları çalışmalardan haberleri olduktan sonra kendileriyle ilgilerini kestiklerini ve gerçek Bozkurtçular olarak Gök-Börü'yü çıkarttıklarını ifade etmiştir (Fer, 1942, s. 3).

Gök-Börü'nün bütününe bakıldığında öne çıkan birkaç temel özelliğinin olduğu göze çarpmaktadır. Bu özelliklerin birincisi, Türk inkılabını "İhtilal değil şuurlu ve tekamüle gidici bir milli hamle" (Buharalı, 1943, s.10) olarak görürken ikincisi, "Her ırkın üstünde Türk ırkı!" söylemine karşı kimi çevrelerce geliştirilen Alman taklitçisi olma yönündeki eleştiriye karşı çıkması olmuştur. Bu noktada en ilginç çıkışlardan biri Atatürk'ün ölümüyle siyasal alanda muhalefete düşen Mahmut Esat Bozkurt tarafından dile getirilmiştir. Bozkurt "Milliyetçilerin Cevabı" başlığını taşıyan yazısında kendilerinin "dil ve kültür bakımından dünyanın en yüksek milleti olma idealini taşıdıklarını" ayrıca ırkların eşit olmadığına, yüksek ırkların var olduğuna inandıklarını söylemiş ve "Türklerin eserleriyle, karakterleriyle, tarihleriyle hiçbir milletin boy ölçüşemeyeceğini" (Bozkurt, 1943, s. 12-14) ifade etmiştir.

Derginin yayınlandığı dönemde öne çıkan üçüncü özelliği, öteki olarak görülen çevrelere karşı meydan okuyucu bir üsluba sahip olmasıdır. Bu meydan okuyucu ya da kavgacı hali başta Türkkan olmak üzere derginin bütün yazarlarında görmek mümkündür. Bu noktada örneğin; "Solcu Sapıklara Bozkurt Cevabı!" başlıklı yazısında Bozkurt "Biz Türklerin işlerine, her ne sebeple ve her ne mevzuda olursa olsun sizin gibi yabancı kanlı, yabancı kafalı ve yabancı ruhlu çalışanların karışmaya hakkı yoktur!" (Bozkurt, 1943, s. 2) derken Türkkan ise II. Dünya Savaşı'nın doğurduğu ekonomik zorluklarla mücadele etmek için hükümetin 11 Kasım 1942 tarihinde TBMM'de kabul ettiği ve büyük oranda ülkede yaşayan gayrimüslim azınlığı kapsayan Varlık Vergisini "eşine mali tarihimizde rastlanmamış büyük bir İnkılap" olarak nitelemiş ayrıca verginin muhatabı olan azınlıklara "bazı maddi hatalar yapılsa, servetlerinden eser kalmasa bile hükümetin adil kararının onları, Türk halkının kininden ve felaketten koruduğunu" söyleyerek uygulamadan duyduğu memnuniyeti belirtmiştir (Kurtuluş, 1934, s. 11).

Geniş halk kitlelerine dönük bir dil kullanma ve bunun sonucunda kitleleri başta tarih olmak üzere budunbilim, edebiyat, din, felsefe, iktisat ve sosyoloji konularında bilinçlendirerek aydın çevresinin bir parçası haline getirme derginin yayınlandığı dönemde öne çıkan dördüncü özelliği olurken, beşinci özeliği ise, Türk milletinin maddi ve manevi hayatını tahrip ettiği düşünülen davranış bozukluklarına karşı gelmesi olmuştur. Bu noktada dergide yer alan yazı, şiir ve karikatürlerde Türk köylerinde gençler arasında alkol tüketiminin artması ve kumar alışkanlığının yaygınlaşması, şehirlerde Amerikan, İngiliz yaşam tarzını gösteren öğelerin görülme sıklığının artması vb. gelişmelerden duyulan rahatsızlık dile getirilmiştir (Hatipoğlu, 1943, s. 13-14). Bunlara ek olarak derginin yayınlandığı dönemde ortaya çıkan son özelliği militarizm/ savaş yanlısı olma (Akgün, 1942, s. 12) ve buna bağlı olarak da antikomünizm (Türkkan, 1943, s. 3) olmuştur.

3. Gök-Börü'nün Türkçülük Anlayışı

Öncüleri olan Ergenekon ve Bozkurt gibi Gök-Börü de Türkçü çizgide bir yayımdır. Nitekim bu durum derginin ilk sayısında okuyuculara açıkça haber verilmektedir: "Gök-Börü, Türkçülüğün mecmuasıdır. Öz Türkler tarafından çıkartılan ve gene Öz Türklerin olan bu dergi, en temiz ve en koyu manasıyla milliyetçidir. Onun için, neşriyatında tek ruh, budur. Bu ruhun, mecmuanın sahifelerinde tezahür ve telkin şekilleri şüphesiz ki

ISSN: 2667-4432

Journal of Universal History Studies (JUHIS)• 2(1)• June• 2019 • pp. 134-153

yeknesak olmayacaktır. Ana ülkü davalarını ele alacak kuvvetli başmakale ve makalelerle birlikte, Türklüğün tarih, kültür ve medeniyetine dair ciddi tetkikler, memleket davalarının teşrih ve tenkidi, sakat zihniyetlerle mücadele, şiirler ve tezli romanlar, hep bu hedef için çalışan silahlar olacaktır." (Gök-Börü, 1942, s. 2). Bu kısa tanıtım yazısında görüleceği gibi derginin içeriğinin ülkede ırkçılığa dayalı bir milliyetçilik algısı oluşturma doğrultusunda kullanılacak bir silah olduğu belirtilmektedir.

TBMM kürsüsünden Başbakan Şükrü Saraçoğlu'nun "Biz Türk'üz, Türkçüyüz ve daima Türkçü kalacağız. Bizim için Türkçülük bir kan meselesi olduğu kadar ve en az onun kadar bir vicdan ve kültür meselesidir. Biz azalan ve azaltan Türkçü değil çoğalan ve çoğaltan Türkçüyüz ve her vakit bu istikamette çalışacağız!" (Hür, 2015, s. 87-88) sözlerini haykırdığı bir süreçte "Her Irkın Üstünde Türk Irkı!" logosu ile çıkan Gök-Börü dergisinin en temel özelliği ırkçılığa dayalı bir milliyetçilik anlayışına sahip olmasıdır.

Başta Türkkan olmak üzere dergi yazarlarının tümü tarafından "ırk" inkârı mümkün olmayan bir gerçeklik olarak kabul edilmiş ve Türk tarihi üzerinden bir üstün ırk teorisi oluşturulmaya çalışılmıştır. Yazarların ortak kanısı Türklerin tarihinin farklı dönemlerinde yeryüzünün farklı mekanlarında üstün bir kültür ve medeniyet hayatı meydana getirdiği, ancak yabancılarla evlenme, dillerini korumada özen göstermeme, üst düzey devlet görevlerinde yabancı kanından olanlara yer verme vb. nedenlerle sonuçta inkıraza uğradığı anlatılmaktadır. Bu hatalardan ders çıkarılmasını isteyen Zarakol, "Bugün ırsiyet inkârı kabul olmayan, müspet ilmi bir hakikattir. Biz de ibret alacak bir kafa varsa, eğer yüzlerce defa tekerrür etmiş bir hatayı tekrarlamak istemiyorsak tutulacak bir yol vardır: ırkçılık" (Zarakol, 1943, s.6) şeklinde yapılması gerekli olanı belirtirken, Türkkan da milliyetçilik şuurunun Türklerde tarihin eski zamanlarından itibaren olmasına rağmen milliyetçilik şuurunun zayıflığının tarihin her döneminde felaketlerin yaşanmasına sebep olan ikilem olarak göstermiştir. Milli Şef İnönü döneminde eğitim ve kültür alanlarında hümanizma şeklinde ortaya konulan uygulamaları Atatürk dönemindeki millilik anlayışından uzaklaşma olarak gösteren Türkkan, söz konusu dönemde Gökalp'in "Garplılaşmak" söyleminin batı medeniyetinin kopyalanması şeklinde yanlış anlaşıldığını söyleyerek halkın Türklüğe bağlılığının hem fiziki (adlar, başlık ve giyiniş, ev düzenlemesi ve mimarisi vb.) hem de ruhen (basın, edebiyat, okul, sinema ve tiyatronun Türklük duygusunu aşılaması, dinin Türkleştirilmesi vb.) sağlanması için "Milli İnkılap" başlığını taşıyan bir proje önermiştir (Türkkan, 1943, s. 3-7).

"Her Irkın Üstünde Türk Irkı" logosu ile çıkan dergi dönemde kimi çevrelerce bu sloganın Almanların ünlü "Deutschland Über Alles" (Her şeyin Üstünde Almanya) sözünden ilham alarak oluşturulduğu ve ırk kavramının da ilmi olmaktan ziyade günün popülerliğine uygun bir anlayış olmakla eleştirilmiştir. Bu eleştirilere karşı başta Türkkan olmak üzere Gök-Börü'nün yazarları söz konusu çevreleri "Mason, Solcu ve Yahudi" şeklinde nitelemelerle ötekileştirme yolunu izlemişler ayrıca bu söylemin ve ırkçılık anlayışlarının Almanlardan esinlenerek değil, Türk tarihinden ilham aldığını (Bozkurt, 1943, s. 22-23) söylemişlerdir. Türkkan da "Lafta (üstün ırkız!) demek kolay. Bakın, hakikatte Avrupalılar ve Amerikalılar bizden daha üstün…" şeklinde kendilerini eleştirenleri "üstün ırk" ve "ileri millet" tabirleri arasındaki farkı bilmemekle itham etmiştir. Buna göre; "üstün ırk" doğuştan gelen savaşçılık, medeni kabiliyet, teşkilatçılık vb. özelliklerin nesilden nesil'e kan bağı ile

aktarılması iken, "İleri Millet" ise kültür, medeniyet, teknik, siyaset vb. alanlarda ileri seviyeye ulaşmış olan toplumları ifade etmektedir. MÖ 5000 – MS 1700 yıllarına kadar hem "Üstün Irk" hem de "İleri Millet" olmayı başaran Türkler tarihin sonraki dönemlerinde milliyet taassubunun kaybedilmesi ile "İleri Millet"ler safından silinmiştir. Buradan hareketle bugün batılı toplumlar her ne kadar Türkiye'den çeşitli yönlerden ileri seviyede olsalar da ırk olarak üstün olanın Türkler olduğunu vurgulayan Türkkan, "En üstün ırktan olan Türk soyunun tekrar en ileri millet olması mukadderdir. Biz buna inanıyoruz, buna çalışıyoruz. İnanmayanlar ve çalışmayanlar bizden değildir." (Türkkan, 1943, s. 3-4) şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

Bu arada Gök-Börü'deki ilginç bir ırkçılık yorumu da, Kızılbaşlık üzerine kaleme alınan bir yazıda kendini göstermiştir. Zarakol, "Kızılbaşlık" başlığı ile kaleme aldığı yazısında geleneklerini, kanlarını, kültürlerini koruma noktasında gösterdikleri özenden dolayı Kızılbaşlığı yabancı ülkelere giren Türk kitlelerinin sağdan soldan gelen tesirlere karşı bir direnci, bir benliği koruma hareketi (Zarakol, 1943, s. 6) olarak göstermiştir.

Diğer taraftan Gök-Börü'nün Türkçülüğünün bir boyutu ırka dayalı milliyetçilik algısı oluşturmak iken, diğer boyutu da Sovyet Rusya hakimiyetindeki Türk Dünyasına dönük Türkiye Türkleri arasında ilgi oluşturmaktır. Bu amaç doğrultusunda başta Türkkan olmak üzere derginin yazarları Sovyet Rusya hakimiyetindeki Türk dünyasını coğrafya, dil, din, folklor, nüfus, tarih vb. özellikleriyle Türkiye Türklerine tanıtmak için gayret göstermişlerdir. Bu noktada örneğin özel bir sayı ile Azerbaycan'ın çeşitli yönleriyle ele alındığı ve okuyucuya tanıtıldığı (Türkkan, 1943, s. 3; Kurat, 1943, s. 9-10; Altunbay, 1943, s. 10-11; İnan, 1943, s. 17-19) görülmektedir. Buna ek olarak musiki (Kösemihal, 1942, s. 9-10), düğünler (Bayrı, 1942, s. 16; İnan, 1942, s.17-18), spor oyunları (Ülkütaşır, 1943, s. 7-8) üzerinden Türkiye'de Türk Dünyasına dönük ilginin artırılmaya çalışıldığını söylemek mümkündür.

Bununla birlikte Türkkan, dergide Türkçülük anlayışının sanılanın aksine sadece Türk Birliği üzerine kurulu olmadığını ve Anadolu'nun sorunları çözülmeden Türk Birliği'nin sağlanamayacağını öngördüklerini dile getirmiştir. Nitekim Türkkan'a göre, Türk Dünyası'nın birliğine liderlik edecek olan Türkiye'nin ilk başta Irk/ milliyet olmak üzere ahlâk, aile ve kadın, dil, din, eğitim ve gençlik, ilim ve fen, idare, istihdam, nüfus ve sanayileşme konularını çözerek güçlenmesi (Türkkan, 1942, s. 5-6) gerekmektedir. Türkkan'ın bu yaklaşımı derginin yazarları tarafından paylaşılmıştır. Bu noktada örneğin edebiyata (Güntekin, 1942, s. 13-14), ilime (Yalçın, 1942, s. 12), ormana ve ziraata (Hatipoğlu, 1942, s. 10-11) dönük Anadolu'nun sorunlarını içeren yazıları dergide görmek mümkündür.

4. Gök-Börü'nün Eğitim ve Gençlik Konularına Bakışı

Gök-Börü'nün yazarları Türklük duygusunun ve Türkçülüğün en parlak zaferi olarak niteledikleri Türkiye Cumhuriyeti'nin ilelebet yaşayabilmesi için eğitim ve gençlik konularına dikkat edilmesini (Türkkan, 1943, s. 3-4) istemişler ayrıca bu hedefin ortaya çıkması noktasında eğitimi ve onun bir unsuru olan öğretmeni araç olarak görmüşlerdir. Bu noktada örneğin öğretmenlerin, vatan müdafaasında en büyük rolü oynayan gençliğin maneviyatının şekillendirilmesinde aileden daha fazla etkili olduğu söyleyen Tesbihçioğlu, öğretmenlerin Türk milliyetçiliği ve vatan fikirlerine meyilli olması ve öğrencilerini bu yönde yetiştirmeleri

ISSN: 2667-4432

Journal of Universal History Studies (JUHIS)• 2(1)• June• 2019 • pp. 134-153

gerektiği; aksi takdirde bu yoldan zerre kadar şaşan öğretmenin kafasına milli öfke yumruğunun ineceği (Tesbihçioğlu, 1943, s. 19) uyarısında bulunmuştur. Türkkan da doğuşundaki suçun topluma ait olduğunu söylediği "Yeni Genç"e karşı eğitimi ve öğretmeni ideal Türk gencini ortaya çıkartmakla sorumlu tutmuştur. "Yarının Genci" başlıklı yazısında Türkkan ideal Türk gencini manevi ve fiziksel olarak tasvir etmişti. Buna göre Türkkan'ın ideal Türk gencinin manevi bileşenleri, "Türk milliyetçisi, ahlaklı, çalışkan, dürüst, fen ve ilimde önde olma; hırsızlık, iltimas, solculuk, sapıklık ve beynelmilelcilikten uzak olma" özelliklerini gösterirken, fiziksel bileşenleri ise "iri yapılı, geniş omuzlu, kanlı canlı, dinç ve gürbüz olma" (Türkkan, 1943, s. 3-4) özelliklerini taşımıştır. Burada Türkkan'ın tasvir ettiği ideal Türk gencinin fiziksel boyutunun tarihteki Türk kahramanlıklarını ve zaferlerini yeniden yaratma amacı taşımakla birlikte devam etmekte olan II. Dünya Savaşı'na her an girme ihtimaline karşı ülkenin savaşacak insan unsurunu fiziksel ve psikolojik olarak hazırlama amacı taşıdığını söylemek mümkündür.

Diğer taraftan Gök-Börü'nün 5. ve 6. sayıları özel sayı şeklinde "Gençlik Davası!" başlığıyla çıkmıştı. Derginin 6. sayısında bu durumun sebebi yakında toplanacak Milli Eğitim Şurası'nın bu konuya dikkatini çekme olarak gösterilmiştir. Gençlik davasını geçmişi ve geleceği ile bütün Türk gençliğinin davası (Kurt, 1943, s. 18-19) olarak gören dergi gençliğin iyi yetiştirilmesi yolunda eğitimi "zihniyet ve milliyet inkılabını" gerçekleştirecek araç olarak görmüş ve bu noktada "millici bir terbiye sistemi" nin kurulmasını (Buharalı, 1943, s. 12-20) istemiştir. Bugün artık maddi ve manevi her faaliyet milli olmak zorundadır diyen Gök-Börü'ye göre kurulacak olan "millici terbiye sistemi" gençleri vazifeşinas kılmalı (Akgün, 1942, s. 6; Bozkurt, 1942, s. 20), intizamsızlık hastalığından kurtarmalı (Bozkurt, 1942, s. 20), geleneksizlik ve taklitçilik zihniyetinden uzak olmalı (Zarakol, 1943, s. 4-5), dil, tarih, musiki, mimari ve gündelik hayat alanında yaşanan yozlaşmadan uzak durmalı (Türkkan, 1942, s. 3-4) idi.

Gök-Börü'nün 5., 6., 7. ve 8. sayılarında "Yabancı Ülkelerde Terbiye Sistemleri ve Gençlik" başlığıyla kaleme aldığı seri yazılarında Türkkan, İngiliz eğitim-öğretim ve terbiye sistemlerini inceleyerek bunlardan Türkiye'ye dönük sonuçlar çıkarmaya çalışmıştır. İngiliz eğitim sisteminin en bariz yönünün İngiliz Irkının hususiyetlerini (hür ve müteşebbis, bilgili, pratik, gürbüz ve sporcu vücutlu) geliştirmeyi amaçladığını (Türkkan, 1943, s. 9-10) söyleyen Türkkan, sınıfta "gerçek öğrenmenin" oluşması için öğretmenin monolog halinde değil diyalog halinde ders işlemesinin önemsendiğini (Türkkan, 1943, s. 11-20), okulların büyük, çıplak ve soğuk görünümlü yapılar olmayıp, hakiki bir hayat manzarası taşıdığını ve şehrin dışında kırlarda kurulduklarını (Türkkan, 1943, s. 9-10), eğitimde önceliği pratiğe vererek öğrenmeyi tecrübe ile kazandırma dolayısıyla soyut olan her bilgiye somut olanla ulaşma yolunu izlediklerini ayrıca dil eğitiminde ezbercilikten uzak tümevarım yöntemini başarıyla uyguladıklarını (Türkkan, 1943, s. 9-11) söyleyerek bu unsurların Türk eğitim sisteminde de hayata geçirilmesini istemiştir. Burada ilginç olan nokta hemen her yazısında kültürel yozlaşmaya ve gençliğin başka milletlere öykünmesine karşı çıkan Türkkan'ın, İngiliz eğitim-öğretim ve terbiye metotlarını Türk eğitim sistemine bir örnek olarak göstermiş olmasıdır.

Sofuoğlu da "Kökten Bir Değişiklik Lazım!" başlıklı yazısında milliyet ve fikir yönünden heyecanı

olan, dinamik, disiplinli ve karakterli bir gençlik yetiştirmeyip toplumu amaçsız, hayalci ve tembel bir nesille karşı karşıya bırakmakla suçladığı eğitim sisteminin terk edilmesini ve yerine "idealizm, milliyet, romantizm ve ülkü aşkına ağırlık veren" (Sofuoğlu, 1943, s. 7-9) eğitim sisteminin uygulamaya konulmasını istemiştir. Aynı şekilde Türkiye'de sivil havacılık kurma çabasının önde gelen ismi Nuri Demirağ da pilot yetiştirmek amacıyla açtığı Gök Okuluna devam eden genç pilot adaylarından "işretten, oyundan, iffetsizlikten, tembellikten" uzak durmaları (Gök-Bekçisi, 1943, s. 8-10) tavsiyesinde bulunmuştur.

Sonuç

Gök-Börü Dergisi, II. Dünya Savaşı yıllarında yayımlanmış olan Irkçı, Turancı, Türkçü nitelikteki bir süreli yayımdır. Cumhuriyet değerlerini bu merkezden ele almış özellikle milliyetçiliği bu açıdan yorumlamaya çalışmıştır. Derginin yayımlandığı dönemde öne çıkan altı özelliği vardır. Bunlardan birincisi öncüleri olan Ergenekon ve Bozkurt'taki gibi "Her Irkın Üstünde Türk Irkı" logosu ile çıkmasıdır. Derginin ikinci özelliği Türklerin kendisine has ve üstün olduğunu anlatmaya çalışması ayrıca Batı emperyalizmine karşı Türk milletini içinde bulunduğu maddi ve manevi çöküş halinden kurtarmanın yolunun ırkçılıktan geçtiğini dile getirmesidir. Derginin yayımlandığı süreçte öne çıkan üçüncü özelliği Türkçülüğün temel meselelerine dönük Hüseyin Nihal Atsız ve Reha Oğuz Türkkan arasındaki fikir ayrılıkları ve liderlik çekişmesi sonrasında çıkması ayrıca yazarları arasında Mahmut Esat Bozkurt, Nuri Demirağ ve Bülent Ecevit'in yer almasıdır. Derginin dördüncü özelliği geniş halk kitlelerini aydın çevresinin bir parçası haline getirmek için sade bir dil kullanması ayrıca Türk toplumunun maddi ve manevi hayatını tahrip ettiği düşünülen davranış bozukluklarına karşı çıkması yine militarizmi überken antikomünist bir söylem geliştirmesidir.

Dergiyi çıkaranların, başta Reha Oğuz Türkkan olmak üzere henüz liseyi yeni bitirmiş dokuz genç olması beşinci özelliği olurken, altıncı ve son özelliği ise Alman ırkçılığına karşı Türk ırkçılığı iddiasını taşıması ek olarak Türkiye'nin dış politikada ürkek ve teslimiyetçi politikalarına isyan etmesidir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümüne kadar geçen süreçte aşama aşama muhalif duruma düşürülen Türkçülük düşüncesi Atatürk'ün ölümü ve II. Dünya Savaşı şartlarında Türkiye'nin fikri ve siyasi hayatına yeniden girmiştir. İşte böyle bir atmosferde 13 sayı çıkan Gök-Börü dergisi, Türk milliyetçiliği düşüncesini cumhuriyet çizgisinin dışına çıkartarak, daha çok ırka vurgu yapan bir milliyetçilik algısı oluşturması açısından da ciddi bir örnektir.

Diğer taraftan dergide Türkiye'nin gündemini meşgul eden gelişmeler, sosyal, ekonomik ve kültürel meseleler de okuyucuyla paylaşılmıştır. Türkiye'nin ancak Türkçülük düşüncesiyle yükselebileceğine inanan Gök-Börü'de ırkçılık kavramı sürekli işlenmiş ve tartışılmıştır. Misak-ı Milli temelli bakış açısını reddeden dergi Büyük Türk Birliği düşüncesini savunmuş, özellikle Türkiye dışındaki Türklerle Türkiye arasındaki bağların kuvvetlenmesi için çaba sarf etmiştir. Bu noktada kültürel ve tarihi bağlara özellikle vurgu yapılmıştır. Her ne kadar Büyük Türk Birliği düşüncesi Gök-Börü'nün sonunu getiren bir gelişme olmuşsa da dönemde bu fikrin Türkiye Türkleri arasında karşılık bulduğu sonucuna varılmaktadır.

Mustafa Kemal'in ölümü ve II. Dünya Savaşı'nın ortaya çıkardığı şartlarda Türkçüler, milliyetçiliğin

ISSN: 2667-4432

Journal of Universal History Studies (JUHIS)• 2(1)• June• 2019 • pp. 134-153

kendi felsefelerine uygun olarak tanımlanması için yoğun bir çaba göstermişlerdir. Ancak değişen dünya şartları onların bu çabasını kesintiye uğratmıştır. 3 Mayıs 1944 Milliyetçilik Olayları sırasında devletin şiddet yüzü ile karşı karşıya gelmeleri sonraki hayatlarını şekillendirmiş ve Türkkan yaklaşık otuz yıl süreyle Türkiye'yi terk etmiştir. Soğuk Savaş döneminde dünya ABD ve SSCB ekseninde bloklaştığında ise Türkçüler bu kez milliyetçiliği antikomünizm temelli tanımlamaya çalışmışlardır.

Kaynakça

[1] Akgün, Nuri(1942), "Savaş ve İnsanlık*", Gök-Börü*, sayı 2, (5-6).

[2] ----------(1942), "Disiplinin Unsurları", *Gök-Börü*, sayı 3, (5-6).

[3] Altunbay, Mehmet(1943), "Azerbaycan", *Gök-Börü*, sayı 13, (10).

[4] Bayrı, Halit(1942), "Anadolu'da Düğün", *Gök-Börü*, sayı 1, (16-17).

[5] Bozkurt, Mahmut Esat(1943), "Milliyetçilerin Cevabı!", *Gök-Börü*, sayı 4, (10-12).

[6] Bozkurt, O.(1942), "İntizamsızlık", *Gök-Börü*, sayı 2, (20).

[7] ----------(1942), "Vazifeşinas Değiliz", *Gök-Börü*, sayı 3, (20).

[8] ----------(1943), "Her Irkın Üstünde Türk Irkı Formülünü Anlamayanlar!", *Gök-Börü*, sayı 4, (22-23).

[9] ----------(1943), "Solcu Sapıklara Bozkurt Cevabı!", *Gök-Börü*, sayı 5, (2-21).

[10] Buharalı, Nebil(1943), "Milli Terbiye", *Gök-Börü*, sayı 6, (12-20).

[11] ----------(1943), "Bizde Fikir Hayatı", *Gök-Börü*, sayı 8, (10).

[12] Fer, Cihat Savaş(1942), "Hesap Veriyoruz", *Gök-Börü*, sayı 1, (3-4).

[13] Gök Bekçisi(1943), "Nuri Demirağ Gök Okulu", *Gök-Börü*, sayı 7, (8-10).

[14] GÖK-BÖRÜ(1942), "Ülküdaşlarımıza", *Gök-Börü*, sayı 1, (2).

[15] ----------(1942), "Gök-Börü Tabiri ve Manaları", *Gök-Börü*, sayı 1, (2-23).

[16] Güner, Deniz(2015), *Savaş ve İktidar*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul.

[17] Güntekin, Reşat Nuri(1942), "Kapalı Bahçe", *Gök-Börü*, sayı 1, (13).

[18] ----------(1942),"Bahçeli Lokanta*", Gök-Börü*, sayı 2, (13).

[19] ----------(1942), "Büyük Suçlu!", *Gök-Börü*, sayı 3, (13).

[20] Hatipoğlu, Şakir Raşit(1942), "Ziraat Davamız", *Gök-Börü*, sayı 1, (10-11).

[21] ----------(1943), "Köylü ve İçki", *Gök-Börü*, sayı 4, (13).

[22] Hür, Ayşe(2015), *İnönü ve Bayarlı Yıllar (1938-1960)*, Profil Yayınları, İstanbul.

[23] İnan, Abdülkadir(1942), "Kırgız-Kazak Düğünleri", *Gök-Börü*, sayı 2, (18-19).

[24] ----------(1942), "Dış Türklerde Düğün", *Gök-Börü*, sayı 3, (17-18).

[25] ----------(1943), "Gök-Börü Oyunu", *Gök-Börü*, sayı 6, (16).

[26] ----------(1943), "Başkurt Düğünü 1", *Gök-Börü*, sayı 8, (16).

ISSN: 2667-4432

Journal of Universal History Studies (JUHIS)• 2(1)• June• 2019 • pp. 134-153

[27] ----------(1943), "Dış Türklerin İstiklal Mücadeleleri", *Gök-Börü*, sayı 10, (9-10).

[28] ----------(1943), "Başkurt Düğünü 2", *Gök-Börü*, sayı 13, (18).

[29] Koçlar, Bekir(2013), "Türk Milliyetçiliği Düşüncesini Tanımlama ve Temellendirme Çalışmalarına Bir Örnek: Ergenekon Dergisi", *History Studies*, sayı 5/2, (263-286).

[30] Kösemihal, Ragıp(1942), "Türk Musikisi 1", *Gök-Börü*, sayı 2, (9-18).

[31] ----------(1943) "Türk Musikisi 2", *Gök-Börü*, sayı 7, (19-20).

[32] Kurat, Akdes Nimet(1943), "Dış Türklerin İstiklal Mücadeleleri", *Gök-Börü*, sayı 9, (9-10).

[33] Kurtuluş, Reha(1943), "Varlık Vergisi!", *Gök-Börü*, sayı 5, (11-12).

[34] Kut, Hakkı(1943), "Gençlik Davasının Maarif Cephesi", *Gök-Börü*, sayı 6, (18-19).

[35] Landau, Jacob M.(1999), *Pantürkizm*, Sarmal Yayınevi, İstanbul.

[36] Önen, Nizam(2005), *İki Turan*, İletişim Yayınları, İstanbul.

[37] Özdoğan, Günay Göksu(2015), *Turan'dan Bozkurt'a*, İletişim Yayınları, İstanbul.

[38] Sofuoğlu, Zeki(1943), "Kökten Değişiklik Lazım", *Gök-Börü*, sayı 5, (7-9).

[39] Tesbihçioğlu(1943), "Öğretmenlere Dair…", *Gök-Börü*, sayı 6, (19).

[40] Türkkan, Reha Oğuz(2011), *Arayan Adam*, Cilt 1, Pozitif Yayınları, İstanbul.

[41] ----------(2011), *Arayan Adam*, Cilt 2, Pozitif Yayınları, İstanbul.

[42] ----------(1942), "Türkçülüğe Bakışlar", *Gök-Börü*, sayı 1, (5-6).

[43] ----------(1943), "Milliyetsizliğe Doğru!", *Gök-Börü*, sayı 3, (3-4).

[44] ----------(1943), "Milliyetçiliğe Doğru!", *Gök-Börü*, sayı 4, (3-7).

[45] ----------(1943), "Yabancı Ülkelerde Terbiye Sistemleri ve Gençlik 1", *Gök-Börü*, sayı 5, (9-10).

[46] ----------(1943), "Yarının Genci", *Gök-Börü*, sayı 6, (3).

[47] ----------(1943), "Yabancı Ülkelerde Terbiye Sistemleri ve Gençlik 2", *Gök-Börü*, sayı 6, (9-10).

[48] ----------(1943), "Yabancı Ülkelerde Terbiye Sistemleri ve Gençlik 3", *Gök-Börü*, sayı 7, (11-20).

[49] ----------(1943), "Yabancı Ülkelerde Terbiye Sistemleri ve Gençlik 4", *Gök-Börü*, sayı 8, (17-18).

[50] ----------(1943), "İleri Millet ve Üstün Irk", *Gök-Börü*, sayı 10, (3-4).

[51] ----------(1943), "Büyük Türklük", *Gök-Börü*, sayı 13, (3-4).

[52] Ülkütaşır, Mahmut Şakir(1943), "Türklerde Oyun ve Sporlar", *Gök-Börü*, sayı 6, (7-8)

[53] ----------(1943), "Gök-Börü Oyununun Anadolu'daki İzleri", *Gök-Börü*, sayı 6, (15-16).

[54] Yalçın, Aydın(1942), "Yüksek Tahsil Davamız ve Eksiklerimiz", *Gök-Börü*, sayı 1, (12).

[55] Yıldız, Ahmet(2001), *Ne Mutlu Türküm Diyebilene*, İletişim Yayınları, İstanbul.

[56] Zarakol, Tevfik(1943), "Anane", *Gök-Börü*, sayı 10, (4-5).

[57] ----------(1943), "Kızılbaşlar Hakkında Bir Müşahede", *Gök-Börü*, sayı 11, (6).

[58] ----------(1943), "Türk Tarihinden Irkçılığa", *Gök-Börü*, sayı 12, (6).

ISSN: 2667-4432

Journal of Universal History Studies (JUHIS)• 2(1)• June• 2019 • pp. 134-153

Ekler

HER IRKIN ÜSTÜNDE TÜRK IRKI !

GÖK-BÖRÜ

No. 926

Gök - Börü (= Boşkurt) Türklüğün Kurtuluş,

Birlik ve Zafer remzidir !

İÇİNDEKİLER

Hesap Veriyoruz: C. Savaş Fer
Türkçülüğe Bakışlar: R. Oğuz Türkkan
Baysungur Mirza: Prof. Zeki Velidî
Köylümüzün Aklı Nerede? — Ş. Raşit Hatipoğlu
Yüksek Tahsil Dâvâmız: A. Yalçın
Rusyadan Nasıl Kaçtım? — Altunbay
Öz Türkçe Kuran Sûresi: Besim Atalay
Kapalı Bahçe: Reşat Nuri Gültekin
Anadolu Türklerinde Düğün: Halit Bayrı
Dış Türklerde Düğün: Prof. Abdülkadir İnan
Azerbaycan (Türkler): S. A.
Tenkitler: O. Bozkurt
Kurtların İşyanı (Roman): M. Öztürk
Türk Irkından... Tesbihçioğlu
Şiirler: San'an, Cemal Oğuz Ocal
Karikatür: Cemal Nadir

SAYI: 1

Çıkartan: R. OĞUZ TÜRKKAN

Ek- 1: Gök- Börü Dergisi 1. Sayı Kapağı

Gideceği yer : .....

DÖRT İÇTİMÂİ MESELE

R. Oğuz Türkkan

Meseleler: 1. — **Ahlâk** (Ahlâk buhranı karşısında, ideal bir ahlâk terbiyesi nasıl olmalıdır?)
2) **Müsavat** (Fertler arasında, cinsler arasında, milletler arasında müsavat mefhumunun cepheleri)
3) **Hak ve Haksızlık** (Milletler arası münasebetlerinde Hak ne demektir, Haksızlık nedir?)
4) **Millî Menfaat** (Cemiyet ve milletler hayatında en büyük hakikat, her türlü safsataların arkasında, Millî Menfaattır)

Bozkurt Yayını — 25 kuruş (İdarehanemizden isteyiniz)

Dergiler :

Türk Yurdu, Yurt, çığır, Millet, Doğu, Amcabey dergilerini okuyunuz !

ZEKİ SUBAŞ

Yeni Valde Hanı Nu. 78

Bilumum Dâhilî Ticaret

KOÇ TİCARET TÜRK A. Ş.

İSTANBUL ŞUBESİ

Her nevi boru ve aksamı
"ÜNYON„ kazan ve radyatörleri
"JUNKERS & Co.„ otomatları
" JUNKER & RUH „ gaz ocakları

Banyo ve sıhhî tesisat malzemesi
Oksijen - Karpit
Karo fayans ve karo seramik çeşitleri
Levha çinko ve kurşun boru çeşitleri

GALATA - Fermeneciler No. 90 — İSTANBUL
Telefon : 44761-44762

DİKKAT

3 cü sayımız :
15 Sonay (İlk kânun) 1942 de çıkacaktır.

İdare ve Hesap işleri Memuru :
LÜTFÜ AKSOY

Cumhuriyet Matbaası — 20 Kuruş

Ek- 2: Gök- Börü Dergisi 1. Sayı Arka Kapağı

ISSN: 2667-4432

Journal of Universal History Studies (JUHIS)• 2(1)• June• 2019 • pp. 134-153

HER IRKIN ÜSTÜNDE TÜRK IRKI!

GÖK-BÖRÜ

Gençlik Davası!

İÇİNDEKİLER

Yeni Genç! — R. Oğuz TÜRKKAN
Nereye? — Tahir OLGAÇ
Amerika hayranlığı — TESBİHÇİOĞLU
Kökten Değişiklik Lâzım! — Sofuoğlu ZEKİ
Yabancı Ülkelerde Gençlik ve Terbiye Sistemleri — TÜRKKAN
Varlık Vergisi — R. KURTULUŞ
Solcu Sapıklara Bozkurt Cevabı! O. BOZKURT
Küllükte Bir Sanat Münakaşası! (Hikâye) M. ÖZTÜRK
Kim Çatıyor, Kim Sabrediyor?
Rusyadan Nasıl Kaçtım? ALTUNBAY
Kalaylı Koz — M. Halit BAYRI

Karikatür: Tahsilden Dönen Gençlerimiz! — Sâdettin TOPUZOĞLU
Şiirler: Elmas Yıldırım, San'an, Toprakoğlu, Ali Eroğlu.
Hikâyedeki Karikatürler: Muammer ve TOPUZOĞLU — Kapak: Topuzoğlu (geçen sayının kapak Kompozisyonu: Nuri SORAN).

15. I. 1943 • SAYI: 5

Ek- 3: Gök- Börü Dergisi 5. Sayı Kapağı

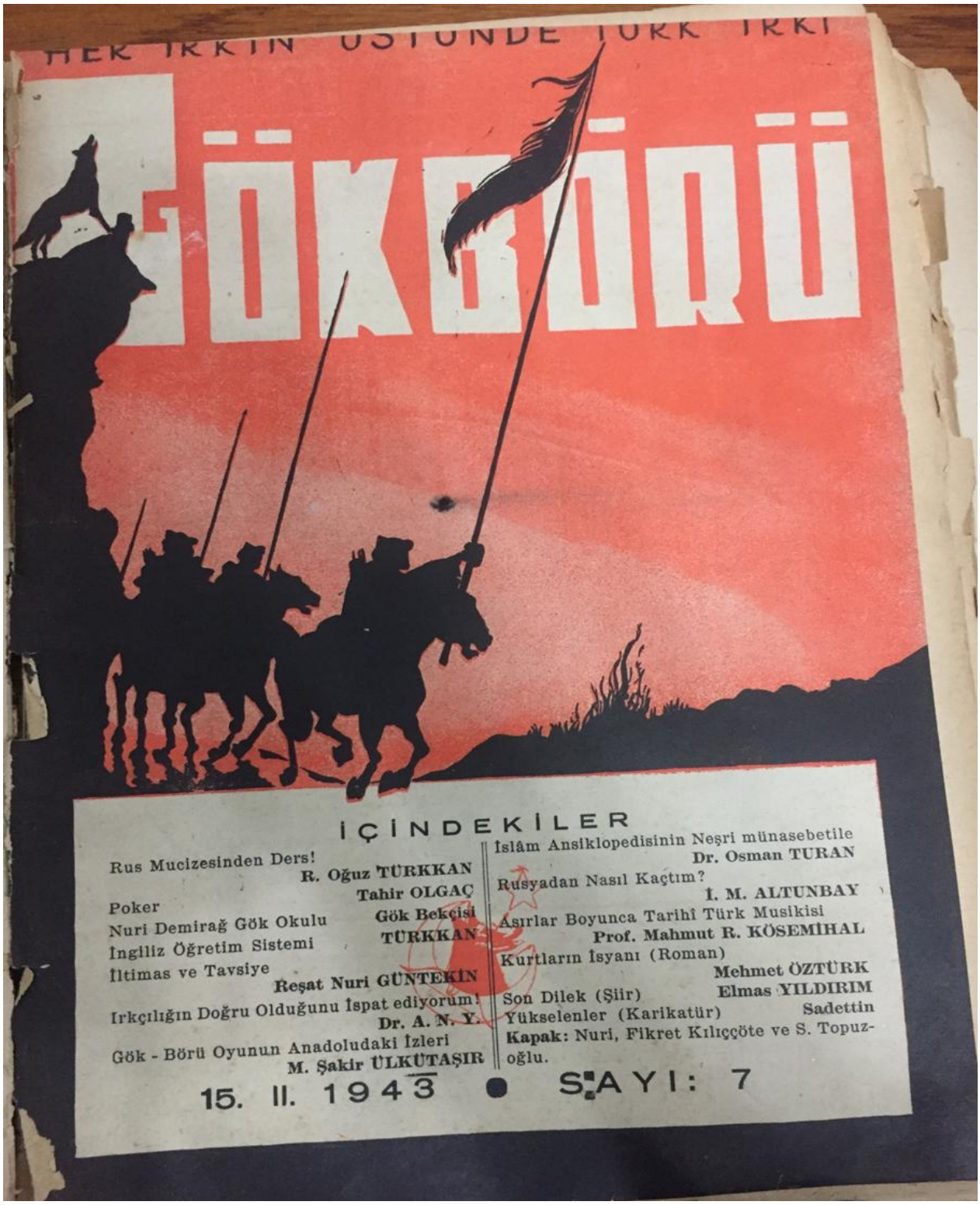

Ek- 4: Gök- Börü Dergisi 7. Sayı Kapağı

ISSN: 2667-4432

Journal of Universal History Studies (JUHIS)• 2(1)• June• 2019 • pp. 134-153

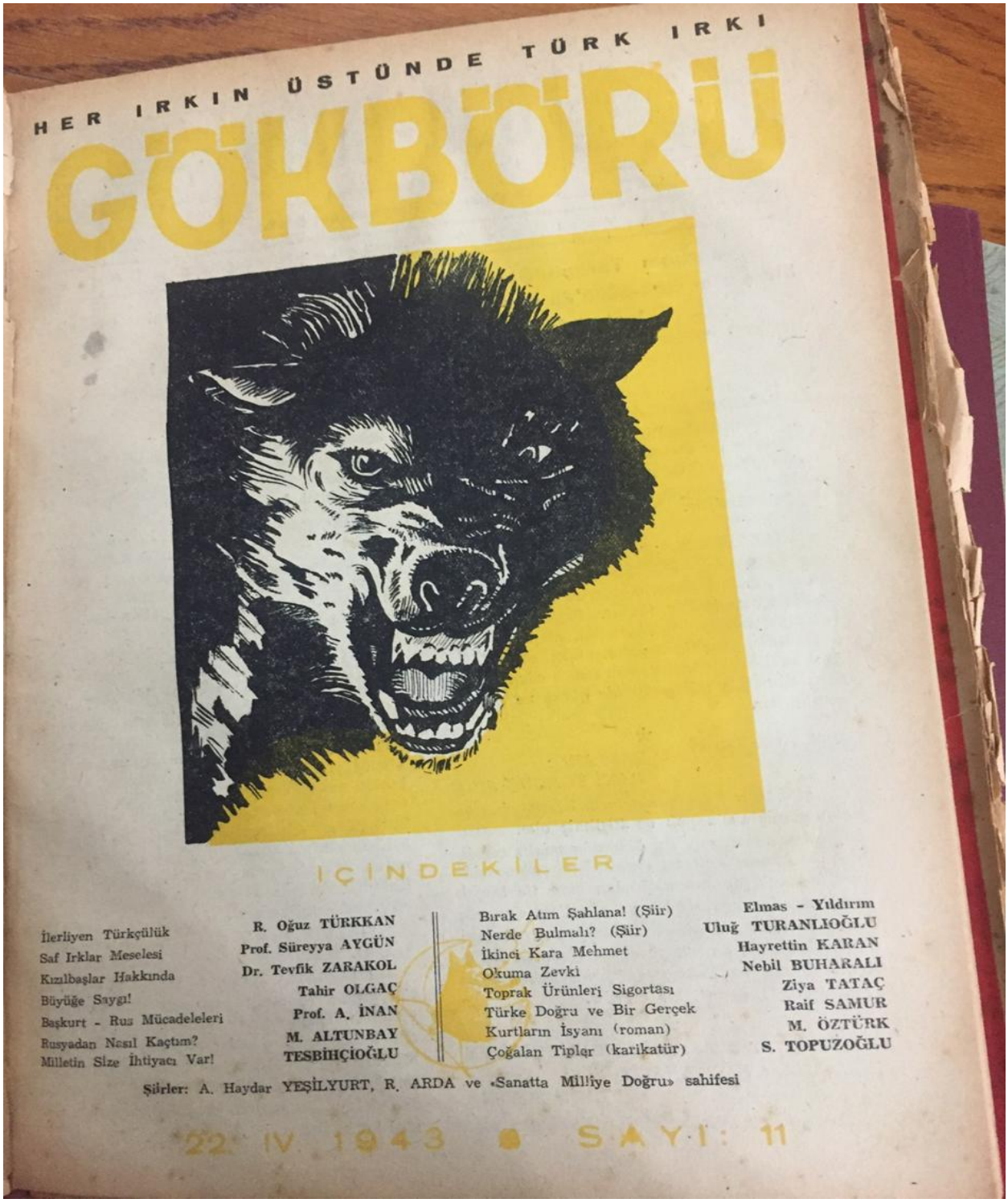

HER IRKIN ÜSTÜNDE TÜRK IRKI

GÖKBÖRÜ

İÇİNDEKİLER

İlerliyen Türkçülük — R. Oğuz TÜRKKAN
Saf Irklar Meselesi — Prof. Süreyya AYGÜN
Kızılbaşlar Hakkında — Dr. Tevfik ZARAKOL
Büyüğe Saygı! — Tahir OLGAÇ
Başkurt - Rus Mücadeleleri — Prof. A. İNAN
Rusyadan Nasıl Kaçtım? — M. ALTUNBAY
Milletin Size İhtiyacı Var! — TESBİHÇİOĞLU

Bırak Atım Şahlana! (Şiir) — Elmas - Yıldırım
Nerde Bulmalı? (Şiir) — Uluğ TURANLIOĞLU
İkinci Kara Mehmet — Hayrettin KARAN
Okuma Zevki — Nebil BUHARALI
Toprak Ürünleri Sigortası — Ziya TATAÇ
Türke Doğru ve Bir Gerçek — Raif SAMUR
Kurtların İsyanı (roman) — M. ÖZTÜRK
Çoğalan Tipler (karikatür) — S. TOPUZOĞLU

Şiirler: A. Haydar YEŞİLYURT, R. ARDA ve «Sanatta Milliye Doğru» sahifesi

22 IV 1943 • SAYI: 11

Ek- 5: Gök- Börü Dergisi 11. Sayı Kapağı

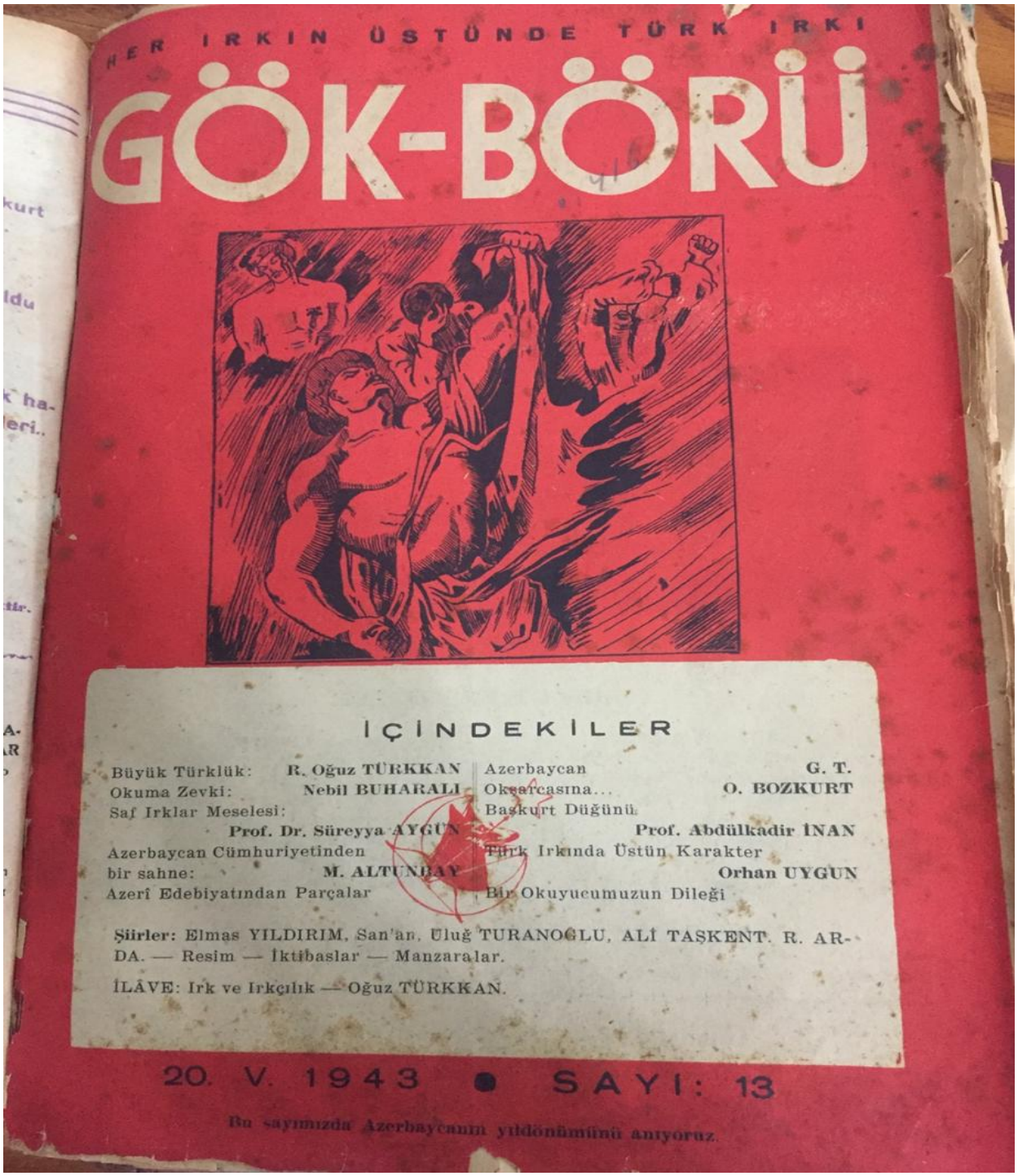

HER IRKIN ÜSTÜNDE TÜRK IRKI

GÖK-BÖRÜ

İÇİNDEKİLER

Büyük Türklük: R. Oğuz TÜRKKAN
Okuma Zevki: Nebil BUHARALI
Saf Irklar Meselesi: Prof. Dr. Süreyya AYGÜN
Azerbaycan Cümhuriyetinden bir sahne: M. ALTUNBAY
Azerî Edebiyatından Parçalar
Azerbaycan Oksarcasına... G. T.
Başkurt Düğünü O. BOZKURT
Prof. Abdülkadir İNAN
Türk Irkında Üstün Karakter Orhan UYGUN
Bir Okuyucumuzun Dileği

Şiirler: Elmas YILDIRIM, San'an, Uluğ TURANOĞLU, ALİ TAŞKENT, R. ARDA. — Resim — İktibaslar — Manzaralar.

İLÂVE: Irk ve Irkçılık — Oğuz TÜRKKAN.

20. V. 1943 • SAYI: 13

Bu sayımızda Azerbaycanın yıldönümünü anıyoruz.

Ek- 6: Gök- Börü Dergisi 13. Sayı Kapağı